

DEĞİNİLEN BELGELER

- [1] Jeffries, H., 1970, The Earth, Cambridge Univ. press, 525 s.
- [2] Belousov, V.V., 1962, Basic Problems in Geotectonics, McGraw Hill, London, 465 s.
- [3] Wegener, A., 1924, Dutton and Co., 212 s.
- [4] Snider, A., 1859, A. Franck ve E. Dentu, Paris, 487 s.

- [5] Carey, S.W., 1958, Continental Drift, Univ. Tasmania Press, 177 - 358.
- [6] Longwell, C.R., 1958, Continental Drift, Univ. Tasmania Press, 1 - 12.
- [7] Meyerhoff, A.A. ve Meyerhoff, H.A., 1972, Amer. Soc. Petrol. Geol., 56, 269 - 336.
- [8] Carey, S.W., 1970, Search, 1, No. 5, 178 - 189.

Özler

DOĞU AKDENİZ'İN JEOLJİK ÇATISI İÇERİSİNDE ANTALYA KARMAŞIĞININ YAPISAL EVRİMİ

Pınar O. Yılmaz, H.E.A.T. Simpozyum, 1981, Atina

Antalya karmaşığının elemanları batıdan doğuya doğru olmak üzere, otokton: Bey Dağları platform karbonatları ve allokton: Mesozoyik kıta kenarı tortularından oluşmuş Kumluca ünitesi; Gödene Ofiyolitik karmaşığı; Teke-Tahtalı Dağ Paleozoyik ve Mesozoyik şelf tortuları Eosen yaşlı Tekirova kısmı ofiyolit serisidir. Doğrultu atımlı fay mekanizmasını içine alan bir modelle karmaşığın evrimi açıklanır.

Antalya bölgesindeki Üst Triyas yaşlı denizaltı bazaltları Anadolu ve Afrika-Arabistan levha kenarları arasındaki ilk parçalanmayı gösteren en eski kayalardır. Parçalanma, levhaların iraksayıp incelenmesi sonucu meydana gelir. Levha kenarlarının iraksaması Orta Kretese'ye dek aralıksız sürer. Bölgesel doğrultu atımlı faylar boyunca küçük havzalar meydana ge-

lir. Bazı havzalar içinde pelajik çökeller, bazılarında ofiyolit serileri oluşur.

Üst Kretese'de Anadolu ve Afrika-Arabistan levha kenarları yakınsaması ile aralarında bir makaslanma (shear) zonu gelişir. Bu olay, havza sedimantasyonuna ve ofiyolit oluşumuna ara verir. Makaslanma bölgesindeki doğrultu atımlı fay hareketleri, en Üst Kretese'de bazı havzaları kapatıp yer değiştirmelerine, bazılarının da açılmasına neden olur. Bu süreç Eosen ve Miyosen'de yenilenen levha kenarları yakınsaması ile tekrarlanır. Antalya Karmaşığı'nın allokton birimleri Miyosen'de Bey Dağlarına yerleşir. Üst Tersiyer'de sığ deniz (nearshore) çökelmelerinin biriktiği Antalya Karmaşığı, bugün geniş çapta teraslanma gösterir.

—000—

BATI ANADOLU (EGE KIYI ŞERİDİ) GENLEŞME TEKTONİĞİ VE GENÇ ALKALİ MAGMATİZMA

M. Yılmaz Savaşçın, H.E.A.T. Simpozyumu, 1981, Atina

Batı Anadolu'nun Ege kıyılarında (Bodrum, Kuşadası, Karaburun, Urla, Foça, Dikili, Ayvalık, Ezine) kalkalkali-alkali volkanitler ve küçük plütonitlerin biraradılığı geniş yayılım gösterir. Kuzeyde (Edremit, Balya, Ezine) Eosen'de, öteki yörelerde ise genelde Orta Miyosen'de başlayan bu magmatik kaya topluluklarının, yüksek açılı büyüme faylarının denetiminde yükseldikleri izlenir. Hızlı bir çöküntü alanını yansıtan sedimenter istif (kalın konglomeratik ve volkanosedimenter birimler, tüf, tüfit, kumtaşı, marn, görsel kireçtaşları) ile volkanitlerin yinelenmeli ardalanmaları tipiktir. Kuvaterner'e dek süren volkanizma, üst düzeylere doğru alkali bazik ürünlerin baskınlığı ile belirgindir. Küçük boyutlardaki alkali-bazaltik volkanitler, S-izotop dağılımı, hafif lantanitlerin bollaşması ve öteki eser element değerleri ile, birincil manto kökenden türediklerini kanıt-

larlar. Bunun yanı sıra yersel olarak aynı alkali-bazaltik birim içerisinde, olası kabuksal etkilenmelerin ve/veya geçiş türlerini yansıtan hibridik magmanın ürünleri de gözlenir.

Bu genç alkali-bazaltikler, yaklaşık KB yönlenebilir, kilometrelerce uzanımlı büyüme faylarını izlerler. Benzeri çizgiselliklerin, aynı magmatik ürünler için, Ege adalarındaki varlığı çok eskiden bilinmektedir. Küçük plütonik kütlelerle biraradılıkların, adalarda da benzeri yaşlar vermesi, genç magmatik olayların bölgesel yayılımına işaretir. Manto malzemesinin yükselme yolu olan bu KB uzanımlı büyüme faylarının, ok derinlere kadar inen kırık sistemleri olması gerekir. Bu tür kırık sistemleri, yaşlı çizgiselliklerin, genç zamanlarda yukarı vurması ile gerçekleşebilir. Ege adalarında Miyosen'e dek sürdüğü bilinen metamorfizma olayına Batı Anadolu'da

rastlanamaması, daha önceki araştırmacılarca bu iki bölge arasında bir süreksizlik çizgisinin (veya kuşağının) varlığı ile açıklanmaya çalışılmıştır. Oysa genç alkali-bazaltik ve öteki magmatik ürünleri için Ege Adaları ile, Anadolu kıyıları arasındaki uyumluluk, bunların şözkonusu süreksizlikten etkilenmediğini

gösterir. Böyle bir bölgesel magmatizmanın, metamorfizmayı sınırlayan süreksizlik düzleminin (veya düzlemlerinin) daha derinden yükselmesi beklenir. Bu durumda süreksizlik düzlemi (leri) olasılıkla KB uzanımlı derin kırık sistemlerine karşı gelmektedir.

—oOo—

TAVŞANLI BÖLGESİNDE (KUZEYBATI ANADOLU) BAŞLANGIÇ MAVİŞİST METAMORFİZMASI VE METAZOMATİZMASI

(Incipient Blueschist Metamorphism and Metasomatism in the Tavşanlı Region, Northwest Turkey)
A.İ. Okay, Contributions to Mineralogy and Petrology, 1982, 79, 361 - 367

Tavşanlı'nın kuzeydoğusundaki peridotit kütlelerinin çeperinde yer alan ve dilimlenmiş bir tektonik zon oluşturan volkanotortullar incelenmiştir. Bu zonda en çok bulunan bazik volkanik kayalar başlangıç mavişist metamorfizması ve bununla ilgili bir metazomatizma gösterir. Bazik volkaniklerde magmatik doku korunmuş olmakla beraber, ojitler tamamen veya kısmen sodik piroksenler tarafından ornatılmış ve plajiyoklas tamamen albitleşmiştir; bu tür kayalarda Na₂O miktarı %6 - 8 arasındadır.

Çok sayıda kalsit, aragonit, kuvars, pumpellit, albit, lavsonit ve sodik piroksen damarları bu volkanik kayaları keser. Bazik volkanik kayalarla arakatlı pelajik kireçtaşları, kalsite kısmi dönüşüm gösteren iri taneli aragonit kristallerinden oluşmuştur. Aragonit, lavsonit ve albitin yaygınca bulunuşu incelenen zonda metamorfizma koşullarının 5-8kbar ve 150—200°C arasında olduğunu gösterir. Muhtemelen yüksek basınç serpatinleşmesine bağlı olan metazomatizma, başlangıç mavişist metamorfizması ile aynı zamanda meydana gelmiştir.

Görüşler Düşünceler

Okuyucularımızın «Görüşler - Düşünceler» de yer almasını istedikleri yazılarını
TJK. - P.K. 464
(Yeryuvarı ve İnsan - Görüşler)
Kızılay - ANKARA
adresine göndermelerini rica ederiz.

JEOLOJİ HARİTALAMASINDA DOĞRU YOL

Saha Jeolojisi'ne 50 yıla yakın gönül ve emek vermiş olmakla beraber «Jeoloji haritası yapımını keşke bugünkü deneyimimle yapsaydım» yerinmesinden kendimi alamıyorum. 1932 - 35 Fransa'daki doğabilimleri lisansı (kimya, mineraloji, zooloji, botanik ve jeoloji) meslek jeolojisi becerisi kazandırmamıştır. 1936 dan sonra M.T.A. Enstitüsü 1/100.000 lik jeoloj paftalarını tamamlamak, bunları önce 1/800.000 lik Türkiye Jeoloji Haritası ve sonra da aralarında bağdaştırarak 1/500.000 lik Türkiye Jeoloji Haritası uğraşları biricik çaba alanı olmuştur. 1960 lardanberi 1/500.000 lik Türkiye Tektonik Haritası ise hala yayımlanmamıştır.

1/100.000 liklere başlangıçta çok çeşitli ülkelerin jeologlarıyla girişilmiş, ancak bunlar üzerinde etkin ve yetkin denetim kurulmamış, ne verdilerse kabul edilmiştir. Doğruya yaklaşım için eşitli pafta ardalama, başka başka jeologlara verilmiş; bir baş jeolog'un düzenlemesi yöntemi benimsenmemiştir. Bu, yeraltı suyu, maden, baraj, vb gibi uygulama alanlarında da böyle olmuş, mesleği jeolog olmayan yöneticiler girişimleri üstlenmiş; hatta jeologları küçümseyerek olumsuzlukları sürdürmüşlerdir. Uzun yıllar «Özel Amaçlı Jeoloji Haritası» ile «Genel Amaçlı Jeoloji Haritası» ayrımı gözetilmemiş; incelsiz jeoloji haritasından şöyle böyle yararlanılmıştır. Yeterlik ve uzmanlık temel koşulu ile denetim gözetilmeksizin,